

персоналом органів поліції становлять одну з таких особливостей і повинні стати своєрідним фундаментом для підвищення ефективності цього процесу.

Список бібліографічних посилань

1. Воєнна доктрина України : затверджена Указом Президента України від 24.09.2015 № 555/2015 // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (дата звернення: 02.04.2018).

2. Батрименко О. В. Особливості сучасних збройно-політичних конфліктів : автореф. дис. ... канд. політ. наук : 23.00.02. Київ, 2006. 18 с.

3. Кувырченкова Т. В. Вооруженный конфликт немеждународного характера: понятие, особенности. *Закон и право*. 2006. № 8. С. 41–42.

4. Блищенко И. П. Не международный вооруженный конфликт и международное право. *Советское государство и право*. 1973. № 11. С. 131–132.

5. Бескоровайний С. Я. Види збройних конфліктів та їх правове регулювання. *Юридична наука*. 2014. № 3. С. 116–126.

6. Управління органами Національної поліції України : підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокуренька ; О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова та ін. ; передм. В. В. Сокуренька ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : Стильна тип., 2017. 580 с.

7. Про схвалення Стратегії розвитку органів системи Міністерства внутрішніх справ на період до 2020 року : розпорядження Кабінету Міністрів України від 15.11.2017 № 1023-р // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-2017-p> (дата звернення: 02.04.2018).

Одержано 19.04.2018

УДК 343.37

Тит Петрович Андреев,

студент слідчо-криміналістичного інституту

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

РОЗУМІННЯ ТЕРМІНА «НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ АКТ» У КОНТЕКСТІ СТ. 211 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ: СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ТА МАЙБУТНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Сучасний етап розвитку України характеризується широкою трансформацією практично всіх правових та державницьких

інституцій, що спричинено, передусім, глобальним геополітичним вибором українського народу, а саме обраним шляхом на зближення з Європейським союзом. Ця інтеграція залежить від багатьох факторів та є різноплановим структурованим явищем, умовно можливо її поділити на правову, політичну, економічну, культурну та інші складові, які в свою чергу також містять різноманітні аспекти. Перед українським законодавцем сьогодні стоїть важливе завдання – привести національне законодавство у відповідність з європейськими стандартами, зробити його гармонійним, цілісним, несуперечливим, з достатнім предметом правового регулювання та ін. Одним з найважливіших викликів на цьому шляху є трансформація кримінального законодавства з точки зору охорони найважливіших суспільних відносин, що полягає не тільки у впровадженні нових правових інститутів, а й ліквідації неузгодженостей та «білих плям» в законі про кримінальну відповідальність, декриміналізація та криміналізація окремих діянь відповідно до суспільних потреб, вдосконалення юридичної техніки викладення норм та ін.

У цій науковій розробці ми спробуємо дослідити сутність та об'єм поняття «нормативно-правовий акт» в одній з найменш досліджуваних статей Кримінального кодексу України – ст. 211 «Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону», яка доволі рідко застосовується на практиці та нечасто стає об'єктом досліджень вітчизняних правників. Існуючі наукові розробки доволі вузько підходять до розуміння поняття «нормативно-правовий акт» в контексті досліджуваної статті та пов'язують його лише зі сферою виконавчої влади та місцевого самоврядування, хоча об'єм цього терміну є набагато ширшим, що суттєво впливає на правозастосування.

Статтею 211 («Видання нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону») КК України передбачено відповідальність за наступні дії:

1. Видання службовою особою нормативно-правових актів, що зменшують надходження бюджету або збільшують витрати бюджету всупереч закону, якщо предметом таких дій були бюджетні кошти у великих розмірах, – карається штрафом від ста

до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або обмеженням волі на строк до п'яти років, або позбавленням волі на строк до чотирьох років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років.

2. Ті самі дії, предметом яких були бюджетні кошти в особливо великих розмірах або вчинені повторно, – караються позбавленням волі на строк від двох до шести років з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років» [2].

Досліджувана стаття вже піддавалася певним змінам, а саме у 2008 та 2012 році. У 2008 році було пом'якшено кримінальну відповідальність за кваліфікований склад злочину – строк позбавлення волі від 6 до 10 років було замінено на проміжок від 2 до 6 років. У 2012 році із назви та першої частини було прибрано формулювання «або розпорядчих актів», що було пов'язано із набранням чинності Бюджетним кодексом України і суттєво змінило її зміст, що мало хто помітив.

Для визначення термінів «нормативно-правовий акт» та похідне від нього поняття «закон» ми можемо звернутися до декількох джерел – наукової доктрини конституційного права та теорії права, послуговатися проектом Закону України «Про нормативно-правові акти» та звернутися до чинного законодавства.

Сьогодні в Україні немає єдиного консолідованого закону, який би регулював питання нормотворчості, проте існує проект Закону України «Про нормативно-правові акти» (далі – Проект Закону від 20.05.2011), який був одержаний Верховною Радою 10.12.2010, а 20 травня 2011 року був прийнятий у першому читанні, але до сьогоднішнього дня очікує другого читання. Крім того, слід звернути увагу на чинні підзаконні нормативно-правові акти, зокрема, Порядок подання нормативно-правових актів на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України та проведення їх державної реєстрації, затверджений наказом Міністерства юстиції України 12.04.2005 № 34/5 (у редакції наказу Міністерства юстиції України 15.05.2013 № 883/5) (далі – Порядок), що надають визначення окремих термінів.

Відповідно до вказаного Порядку під нормативно-правовим актом необхідно розуміти офіційний документ, прийнятий

уповноваженим на це суб'єктом нормотворення у визначеній законом формі та порядку, який встановлює норми права для неозначеного кола осіб і розрахований на неодноразове застосування.

Відповідно до Проекту закону від 20.05.2011 нормативно-правовим актом є офіційний документ, що прийнятий (виданий) уповноваженим на це суб'єктом у визначених законом формі та порядку, що встановлює норми права. Якщо у тексті такого офіційного документа одночасно містяться норми права та організаційно-розпорядчі норми, він вважається нормативно-правовим.

Закон – це нормативно-правовий акт, що приймається відповідно до Конституції України Верховною Радою України або безпосередньо народом України на всеукраїнському референдумі, який регулює найбільш важливі суспільні відносини, крім тих, врегулювання яких належить до конституційних повноважень інших державних органів та органів місцевого самоврядування, шляхом встановлення статусу, загальнообов'язкових правил поведінки суб'єктів таких відносин та відповідальності за порушення зазначених правил.

Попри доволі непогані визначення, що містяться у вказаних наказах міністерства та проекті закону змушені визнати, що їх не є недостатньо для встановлення повного змісту статті 211 КК України. Послугуючись досягненнями наукової доктрини, положеннями чинного та перспективного законодавства можливо запропонувати наступну схему розуміння термінів «нормативно-правовий акт» та «закон».

Нормативно-правові акти			
Законодавство (у вузькому розумінні – сукупність законів)			Інші нормативно-правові акти
Конституційний закон (Конституція України)	Міжнародні договори, що ратифіковані Верховною Радою	Закони України (також Декрети КМУ, що були прийняті відповідно до делегованих повноважень)	– постанови КМУ; – укази Президента; – накази міністерств та ЦОВВ, тощо.

Як ми бачимо з наведеної таблиці, існує 3 види законів – конституційний, закон, про ратифікацію міжнародного договору, та звичайний (поточний). Якщо Конституція України або ратифікований міжнародний договір встановлює певні нормативно-правові приписи у бюджетній сфері або в іншій сфері права, проте які опосередковано стосуються бюджетних правовідносин, то вони можуть бути цілком розглянуті, як джерело, в якому встановлюються вимоги до нормативно-правової діяльності службових осіб, тобто можуть бути визнані предметом розглядуваного злочину.

Важливо вказати на вимушеність розуміння терміну «законодавство» лише у вузькому розумінні, що спричинене відповідним формулюванням досліджуваної кримінально-правової норми («всупереч закону»), адже рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням Київської міської ради професійних спілок щодо офіційного тлумачення ч. 3 ст. 21 КЗпП України від 9 липня 1998 р. № 12-рп/98 підходить до його розуміння більш ширше, та включає до обсягу розглядуваного поняття також постанови Верховної Ради України, укази Президента України, декрети і постанови Кабінету Міністрів України, прийняті в межах їх повноважень та відповідно до Конституції України і законів України, за рахунок згадки про які слід розширити понятійний апарат ст. 211 КК України, тобто, надалі використовувати термін у широкому розумінні.

Нормативно-правовим актом, як ми це зазначали раніше може бути і сам закон, в т.ч. і закон про державний бюджет України, який приймається більшістю від конституційного складу Верховної Ради України, тобто необхідно 226 голосів «за» для його прийняття, відповідно до п. 4 ст. 85 Конституції України. Закон про державний бюджет України приймається за спеціальною законодавчою процедурою, що передбачена гл. 27 «Затвердження державного бюджету України та контроль за його виконанням» Закону України «Про регламент Верховної Ради України» № 1861-VI від 10.02.201.

У такому випадку під нормативно-правовим актом можна вважати сам закон про державний бюджет, а під законом, якому він може суперечити можна розуміти Конституцію України, як нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили та інші

пов'язані закони, адже відповідно до ст. 153 Закону України «Про регламент Верховної Ради України» № 1861-VI від 10.02.2010 проект закону про Державний бюджет України: 1) повинен бути розроблений з дотриманням вимог Бюджетного кодексу України та Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний період; 2) не може містити положень про зупинення дії чи внесенні змін до законів.

Друга вимога, пов'язана також із положеннями ч. 3 ст. 22 Конституції України полягає у тому, що «при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод» [1].

Цілком можливо припустити ситуацію, коли державний бюджет, ухвалений більшістю від конституційного складу парламенту, буде прийнятий з порушенням вимог закону. В якості останнього слід розуміти термін у широкому розумінні – тобто всю сукупність законодавчих актів.

Під час ухвалення законів про державний бюджет можуть бути здійснені також інші порушення, що можуть бути кваліфіковані як злочин передбачений ст. 211 КК України, при чому притягати до відповідальності необхідно всю ту сукупність народних депутатів, що голосувала «за». Якщо відповідна законодавча ініціатива належала певному суб'єкту, а ним може бути не лише певний народний депутат, а й Президент України чи Кабінет Міністрів, то суттєво розширюється коло співучасників, які мають нести відповідальність.

Насамкінець, варто відмітити що це питання потребує подальшого розгляду, головним чином у цій роботі ми намагалися сформулювати коло проблем та встановити вектор майбутніх досліджень у цьому напрямі. Також ми переконані у тому, що розгляд цієї проблеми та вивчення взаємного зв'язку досліджуваної статті з нормами конституційного права може виявити нові проблемні питання, що може призвести до потреби узгодження законодавства та розробки нових правових концептів.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України : закон України від 28.06.1996. Київ : Юрінком, 1996. 80 с.
2. Кримінальний кодекс України : закон України від 05.04.2001 № 2341-III // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада

України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> (дата звернення: 02.04.2018).

3. Про Регламент Верховної Ради України : закон України від 10.02.2010 № 1861-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-17> (дата звернення: 02.04.2018).

Одержано 16.04.2018

УДК 343.98

Денис Вікторович Андрєєв,

*аспірант Харківського національного університету
внутрішніх справ*

ЗАТРИМАННЯ ПІДОЗРЮВАНОГО ПІД ЧАС РОЗСЛІДУВАННЯ НЕЗАКОННОГО ОБІГУ ЗБРОЇ

Питанням затримання особи, підозрюваної у вчиненні кримінального правопорушення, приділяли увагу В. П. Бахін, Ю. В. Баулін, О. І. Білоусов, Ю. М. Грошевий, В. Л. Грохольський, М. А. Погорецький, І. В. Сервецький, С. М. Смоков, І. М. Бацько, О. І. Білоусов, П. М. Білий, Є. І. Макаренко, В. Ю. Мельников, В. О. Малярова, С. В. Слінько, В. М. Тertiшник, А. К. Чернова та інші вчені. В аспекті нашого дослідження проблема затримання особи, яка причетна до незаконного обігу зброї, вимагає подальшого вивчення.

Погляди вітчизняних та зарубіжних дослідників на сутність затримання підозрюваного розходяться: одні науковці розглядають затримання як різновид слідчих (розшукових) дій, інші тільки як процесуальний захід з обмеження свободи особи. На нашу думку слід відрізнити затримання підозрюваного на гарячому (ст. 208 КПК України – далі КПК) від затримання особи як заходу забезпечення кримінального провадження (ст. 131 КПК), як тимчасового запобіжного заходу, застосовуваного до підозрюваної особи (ст. 176 КПК), як заходу з метою приводу для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу (ст. 188 КПК), як засіб обмеження вільного пересування через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення (ст. 12 КПК), як результату розшуку підозрюваного, який переховується від органів слідства або суду (ст. 280 КПК).